

Budgeten och konjunkturerna

Av hävd indelas den ekonomiska politiken efter syfte i fördelnings-, allokerings- och stabiliseringspolitik. Som fördelningspolitik betecknas då åtgärder för att påverka fördelningen mellan arbete och kapital, rika och fattiga, friska och sjuka osv. Allokeringsspolitiken är den verklighet som syftar till att styra resurserna till önskade ändamål och höja effektiviteten i deras utnyttjande. Dit hör t ex näringspolitiken, miljövärden och produktionen i den offentliga sektorn.

Stabiliseringspolitikens mål är att åstadkomma och bevara samhällsekonomisk balans. Därmed menar vi full sysselsättning, stabil prisnivå och jämvikt i betalningsbalansen. I vår skröpliga värld har vi fått lära oss att godta en mera anspråklös formulering av de två första kännetecknen innebärande hög sysselsättning och rimliga prisstegringar.

Stabiliseringspolitiken, eller konjunkturpolitiken som den förr kallades, är till sin natur kortsiktig. Den syftar till att möta de störningar av den samhällsekonomiska balansen som kommer från förändringar dels i efterfrågan från hushåll och företag hemma och utomlands, dels i utbudet av produktiva resurser. En effektiv stabiliseringspolitik måste vara väl anpassad i tiden för, att inte dessa störningar skall hinna slå igenom. En sådan tidsanpassning är emellertid mycket svår att klara på grund av de fördröjningar som spelar in. För det första måste man hinna samla in och tolka data för att kunna upptäcka störningar innan de har fått allvarliga följder. För det andra krävs det tid för att genom en ekonomisk analys och en politisk tågordning nå fram till beslut om åtgärder. För det tredje får sådana ekonomiskt politiska åtgärder sin verkan först efter en viss tidsutdräkt. Den tid som på grund av observations-, besluts- och verkansfördröjningar hinner förflyta från det en störning inträffar till dess åtgärderna får sin effekt, uppgår till åtskilliga månader och ibland mer än ett år.

Stabiliseringspolitiken borde därför inte knytas till statsverkspropositionen i så hög grad som nu sker. Det måste vara en ren tillfällighet om finansministern har observerat några rubbningar av den samhällsekonomiska balansen just i december som det är lämpligt att diskutera och besluta om åtgärder mot i januari—februari för verkställande från 1 juli med effekter under hösten.

I år har finansministern under hänvisning till det osäkra läget förklarat att han vill vänta med att ge budgeten dess stabiliseringspolitiska inriktning till senare i vår. Jag tycker detta är ett steg i rätt riktning som dock bör tas fullt ut. Det står mycket att vinna på att göra själva statsbudgeten stabiliseringspolitiskt neutral och låta debatten om denna koncentreras på fördelnings- och allokeringsfrågor. Det är politiken i dessa avseenden som formar

vårt samhälle och som därför måste ges en grundlig politisk behandling med information båda vägarna mellan medborgare och förtroendevalda. Denna viktiga politiska process borde få försiggå ostörd av stabiliseringspolitiska hänsyn.

Stabiliseringspolitiken å sin sida är egentligen mera ett förvaltningstekniskt problem, där det finns politisk enighet om målen, och snabbheten och precisionen i handlandet är det grundläggande. Stabiliseringspolitiken måste bedrivas året om utan hänsyn till riksdagens arbetsrytm. Frikopplingen från budgetdiskussionen skulle dessutom innebära att den finge arbeta med fördelnings- och allokeringsspolitiskt neutrala medel. Det skulle då inte finnas skäl att fördröja stabiliseringspolitiken med politiska uppgörelser i fördelningsfrågor som nu är vanligt. Följden borde kunna bli klarare politiska linjer i fördelnings- och allokeringsfrågorna till båtnad för demokratin och en effektivare stabiliseringspolitik.

Säkert invänder många politiker att man inte kan upprätthålla en sådan boskillnad. Men frågan är om man då bara menar att det inte går att göra stabiliseringspolitiken *absolut* neutral. Detta är nämligen ingen viktig invändning, ty den rena stabiliseringspolitiken skall ju definitionsmässigt dra än åt ena hållet än åt det andra. Eventuella smärre fördelningseffekter lär ta ut varann över t ex en femårsperiod. Däremot kan det kanske med mera fog invändas att det politiska beslutsfattandet är så tungrott och besvärligt att man måste ge *all* ekonomisk lagstiftning ett fördelnings- och allokeringsspolitiskt innehåll för att komma någon vart. Det skälet har jag svårt att bedöma. Med tanke på de svåra följderna för inkomstfördelning och välfärd av en misslyckad stabiliseringspolitik, bör den avvägningsfråga som då uppstår emellertid analyseras noga. Budgetutredningens nyligen avgivna betänkande är en lämplig utgångspunkt för en debatt.
